

Werk der Gezonde Lucht voor de Kleinen der Stad Gent

Andere namen

Home Astrid (1927)

Verblijf Astrid - SÃ©jour Astrid (1927)

Adres

Bredene [gemeente in arrondissement Oostende - BE]

Architect

Emiel Van de Velde en Bosmans (1902)

Bestaansperiode

1892-1965

Oprichter

Å'uvre du Grand Air pour les Petits de la ville de Gand

Logistieke organisatie

Å'uvre du Grand Air pour les Petits de la ville de Gand

Wat het nu is

Afgebroken. Alleen de Astridweg, een wandelpad in de duinen, getuigt nog van dit home.

Korte situering

Å'uvre du Grand Air pour les Petits de la ville de Gand (Werk der Gezonde Lucht voor de Kleinen der Stad Gent) werd in 1902 gesticht door twee filantropen: de progressieve liberaal advocaat Constant Heynderyckx en de apotheker Theo Van de Velde. Men begon in een houten barak, maar bouwde gestadig verder aan een volwaardige kolonie. Die kwam er in het interbellum. Het gebouw werd tijdens de oorlog echter zodanig beschadigd dat een heropbouw onmogelijk bleek. De stad Gent zond tot in 1926 kinderen uit het stadsonderwijs naar het Å'uvre in Bredene. In 1927 verkreeg het Å'uvre du Grand Air de bescherming van de hertogin van Brabant en werd de naam veranderd in SÅ©jour Astrid of Home Astrid. De kolonie was heel het jaar open, maar in de zomermaanden werden er vakantiekolonies georganiseerd.

Meer info

Na Brussel was Gent een van de eerste steden die initiatieven ontwikkelde om zwakke en arme kinderen naar de gezonde buitenlucht te sturen. In 1892 werd gestart met de schoolkolonies op initiatief van de Onderwijzerskring en met een toelage van 2.500 frank van het stadsbestuur. In 1893 organiseerde het stadsbestuur zelf kolonies. EÅ©n groep ging richting Adinkerke-De Panne. Dankzij de steun van een aantal verenigingen, konden in 1895 al 180 kinderen voor twintig dagen naar een kolonie. Dit ging goed tot in 1904. Toen gingen de katholieken en socialisten in de gemeenteraad dwarsliggen tegen het homogeen liberaal college en werden de nodige kredieten niet gestemd. Hierdoor hielden de stedelijke schoolkolonies op te bestaan.

Ondertussen hadden twee filantropen, de progressief-liberale advocaat Constant Heynderyckx en de apotheker Theo

Van de Velde, in 1902, het Werk der Gezonde Lucht voor de Kleinen der Stad Gent opgericht. Het had tot doel aan zwakke en zieke kinderen een verblijf aan zee te bezorgen naar het voorbeeld van het Hôpital de Grimberghe in Middelkerke van de Burgerlijke Godshuizen van Brussel.

Om dit te financieren hield het comité tombola's en fancy fairs en verzamelde het giften. In 1902 organiseerde de vereniging zich op wettelijke basis, als een burgerlijke maatschappij. Op die manier kon grond aangekocht worden in Bredene. Op 17 augustus 1902 werd in een grote houten barak een soort preventorium ingehuldigd dat heel het jaar openbleef (een permanente kolonie). Geleidelijk zou men verder bouwen naar gelang de financiële mogelijkheden. Nog in dat jaar verbleven er 21 behoeftige kinderen. In 1903 verbleven er 80 kinderen en in 1913 werden er in totaal 212 kinderen opgevangen. In 1911 werden bij de viering van het tienjarig bestaan, twee klaslokalen en een turnzaal ingehuldigd.

Ondertussen werden echter de stedelijke schoolkolonies opnieuw georganiseerd. De stad Gent stuurde nu tijdens de vakantieperiode kinderen naar het Werk der Gezonde Lucht. De vakantiekolonies waren echter te kort om efficiënt te zijn voor zwakke kinderen. In januari 1913 begon de stad ook kinderen naar de permanente kolonie te sturen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het gebouw door de Duitsers bezet. Na de oorlog lag het in puin. Door toedoen van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn (NWK, opgericht in 1919) werden de kinderen onmiddellijk na de oorlog verspreid over de homes van het NWK (zie Kinderwelzijn in De Panne en in Knokke). In 1920 hadden er geen kolonies plaats.

In augustus 1921 kon het home terug geopend worden en kon de stad Gent er haar permanente kolonie weer organiseren. Vanaf september volgden groepen van circa dertig leerlingen van het officieel onderwijs van de stad Gent er elkaar om de tien weken op. Ze werden begeleid door twee leerkrachten. De kinderen werden aangeduid door de geneesheren-opzieners van de Schoolgezondheidsdienst. Eind 1926 besloot het gemeentebestuur van Gent zijn klassen in Bredene te sluiten. Zwakke kinderen konden nu immers terecht in de openluchtschool op de Oudenaardsesteenweg in Gent. De Onderwijzerskring Gent protesteerde tevergeefs. Na het wegvallen van de subsidies van de stad, verzamelde de beheerraad van het Werk van de Gezonde Lucht fondsen door het houden van toneelvoorstellingen en tombola's. Ook betalende kinderen werden aanvaard. Op 21 oktober 1924 was het Werk der Gezonde Lucht een vzw geworden die in 1927 de bescherming kreeg van prinses Astrid. Voortaan sprak men van Verblijf Astrid of Home Astrid. Dankzij de uitbetaalde oorlogsschade kon het gebouw verbeterd worden. Zo kon de houten slaapzaal nu met duurzaam materiaal herbouwd worden en kon men septische putten en waterputten plaatsen. Het gebouw werd met een verdiep verhoogd waardoor men bijkomende slaapzalen kon inrichten. De andere kinderen die aangenomen werden in de kolonie, moesten eerst een medisch onderzoek ondergaan bij dr. Duquesne en dr. René Pierre, beiden lid van het Comité van het Werk van de Gezonde Lucht.

Bij het dertigjarig bestaan waren zowel dhr. Weyler, gouverneur van Oost-Vlaanderen, als dhr. Van der Stegen, burgemeester van Gent, aanwezig. In 1933 werd het gebouw nog vergroot en in 1937 werd onder leiding van dhr. Colette, een landbouwkundige uit Hoei, de tuin aangelegd.

In 1939 werd Home Astrid gebruikt om kinderen uit gevaarlijke gebieden die ontruimd moesten worden, op te vangen. In juni 1940 werd het home bezet door Duitse troepen. De inboedel werd in allerijl geëvacueerd en kwam grotendeels terecht op een van de zolders van het Gentse stadhuis, vooraleer alles overgebracht werd naar het gebouw van de Commissie van Openbare Onderstand in Onderbergen. Op 24 september 1942 werd het comité door het gemeentebestuur van Bredene verwittigd dat de Duitsers zouden overgaan tot de afbraak van het gebouw. De materialen moesten dienen voor de verdediging van de kust (Atlantikwall). Ondanks het feit dat dit niet doorging, vond men na de oorlog een puinhoop terug.

De beheerraad was niet meer in staat het home verder te beheren. Men begon nog aan de heropbouw, maar in september 1965 werd men wegens geldgebrek genoopt het onafgewerkte tehuis te verkopen. De intresten van de verkoopsom werden onder meer gebruikt voor het ondersteunen van de vakantiekolonies van de Gentse Trekvogels.

Het Home Astrid, met een capaciteit van vierhonderd bedden, kon door de nieuwe eigenaar niet meer uitgebaat worden als kolonie omdat bouwen in een natuurgebied niet meer was toegelaten.

Extra

Van 1911 tot 1940 - met uitzondering van de oorlogsjaren - verbleven jaarlijks Gentse weeskinderen tijdens de vakantie in Bredene. Veel leden van de raad van beheer van het Werk der Gezonde Lucht waren professioneel verbonden aan de Commissie van Openbare Onderstand van Gent, de beheerder van het Gentse weeshuis.

Na de Tweede Wereldoorlog konden de weeskinderen niet terug naar het Home Astrid. Na enkele vakanties te hebben doorgebracht in minder geschikte gebouwen, besloot de Gentse Commissie van Openbare Onderstand in 1956 tot de

aankoop van een bestaand kinderhome in De Haan. Met de Villa Jong en Blij beschikten de weeskinderen van dan af opnieuw over een vakantiehuis aan zee.

In 1926 werd het Werk der Schoolkoloniën van Sint Amandsberg gesticht door socialisten en liberalen, als antwoord op een beslissing van het homogeen katholiek gemeentebestuur een vakantiekolonie te organiseren. Alleen kinderen die in Sint-Amandsberg schoolliepen konden mee. Omdat er enkel katholiek onderwijs was in Sint-Amandsberg - zelfs de gemeenteschool was katholiek - stuurden heel wat ouders hun kinderen naar de stadsschool in de Wasstraat of naar een andere stads- of rijksschool in Gent. Deze kinderen konden dus niet mee op vakantie. Daarom organiseerde het Werk der Schoolkoloniën ook een vakantiekolonie in Home Astrid te Bredene.

Op 28 april 1931 sloot het Comité van het Werk der Gezonde Lucht een akkoord met de regering van het Groot-Hertogdom Luxemburg, waarbij een permanente kolonie van vijftig zwakke kinderen zou ondergebracht worden in een deel van Home Astrid. De regering betaalde de kosten voor de kinderen en voor het toegevoegde personeel aan deze kolonie (twee toezichtsters en een verzorgster).

Het Werk der Gezonde Lucht nam deel aan de wereldtentoonstelling van 1935 in Brussel als Werk van Openbaar Nut.

Het bezoldigd personeel omvatte vanaf 1936 een bestuurster-econome, een gediplomeerde onderwijzeres, twee toezichtsters, een naaister, een stoker-werktuigkundige, een tuinman, een schilder-schrijnwerker en vijf schoonmaaksters. De kolonie had een eigen hoenderhof en een moestuin.

In de vakantie kwam er nog personeel bij, bestaande uit jonge meisjes die hielpen in ruil voor kost en inwoon. Het geneeskundig toezicht werd gehouden door dr. Blankhoff, de geneesheer-bestuurder van het hospitaal Roger de Grimberghe.

Op 9 augustus 1937 werd het Memoriaal voor koningin Astrid ingehuldigd. Het was een ontwerp van de Gentse bouwkundige Eug. De Heem. Het middendeel omvatte een medaillon gebeiteld door Godefroid De Vreese.

Literatuur

Inrichting eener bestendige schoolkolonie: sanatorium Breedene, Oostende, Gent: s.n., 1911.

M. DE BLEECKER, Verweesd, verwezen. Vier eeuwen kuldere, rode lijvekens en blauwe meisjes in Gent, Gent, 1990, p. 75.

D. DE WEERDT & M. HUBLA-VANKENHOVE, Buiten de uren. Buiten de muren. Zeventig jaar om- en naschoolse werken van het Stedelijk Onderwijs te Gent 1927-1997, Gent: vzw De Vrienden van het Historisch Archief van het Stedelijk Onderwijs Gent, 1997, p. 39-46.

P. JACOB, Modernisme aan de Belgische kust: kinderverblijven tijdens het Interbellum, Sint-Lukas Brussel, eindverhandeling, 1990, p. 8.

D. PERTZ, Het sociaal toerisme. In: Te kust en te kuur. Badplaatsen en kuuroorden in België« 16de-20ste eeuw, Brussel: ASLK, 1987, p. 163.

M. STEELS, Geschiedenis van het stedelijk onderwijs te Gent 1828-1914, Gent, 1978, p. 290-294.

Werk der Gezonde Lucht voor de Kleinen der Stad Gent, Historieke Nota, Gent: drukkerij A. Vandeweghe NM, 1948.

Bronnen

Liberaal Archief, Archief Schoolkolonie van Sint-Amandsberg.

Vooruit, 31/08/1929.

Schriftelijke getuigenis van Léon Trivier (secretaris Schoolkolonie Sint-Amandsberg).

De School van Toen en het Archief Onderwijs - Stad Gent, Map Kolonie Werk Gezonde Lucht.

Â

<top

Getuigenissen

Wij gingen slecht eenmaal per week zwemmen in de zee, afgebakend met een lang koord (op kniehoogte) dat de leiders vasthielden, en niet verder. Als het regende werden er binnen gezelschapsspelen gespeeld. Als het goed weer was deden we verschillende spelen op het plein, o.a. het Vikingsspel.

In de duinen van Bredene deden wij een ontdekkingsstocht in de onderaardse gangen van de Tweede Wereldoorlog - eigenlijk gevaarlijk, want er was instortingsgevaar. Of die onderaardse gangen nu nog bestaan, dat weet ik niet. We sliepen in slaapzalen.

De laatste dag van ons verblijf in Bredene was er een kampvuur. We zaten dan allemaal rond het grote vuur.

Johnny Driesen, 12 april 2008.

Audio

Video

[<top](#)

Plaats uw herinnering